

Pere Borrel del Caso: *Únik*, 1835

Divák si čte? Aneb divákovy koně

Divák si „čte“?

- Znovudefinování pojmu obraz ve vztahu ke klasické mimezi (Gombrich, 1951)
- Typy obrazů (zobrazování, reprezentací, substitutů)
- Znovudefinování (upřesnění) pojmu konceptuální obraz (Summers, 1991)
- Vztah obrazu a řeči (lingvistický imperialismus, Pierceův „ikon“, arbitrárnost)

Znovudefinování pojmu obraz ve vztahu ke klasické *mimésis* (Gombrich, 1951)

„Koník“ – „obraz koně?“

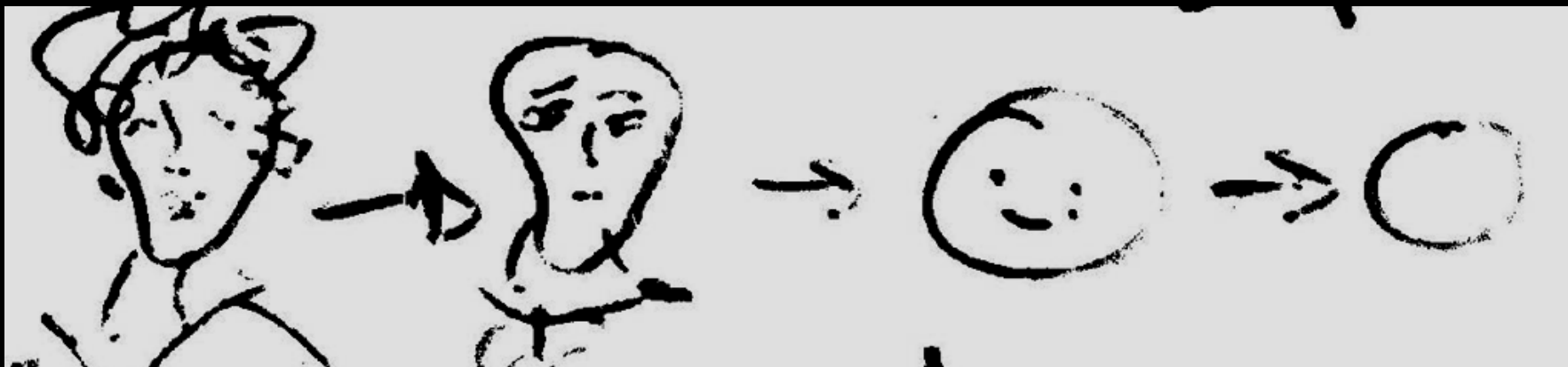
Napodobuje vnější formu koně?

Abstrahuje formu koně?

Vystihuje „koňovitost“ – minimální obraz koně - pojem?

Forma a funkce: abstrakce nebo „dostupná“ náhražka?

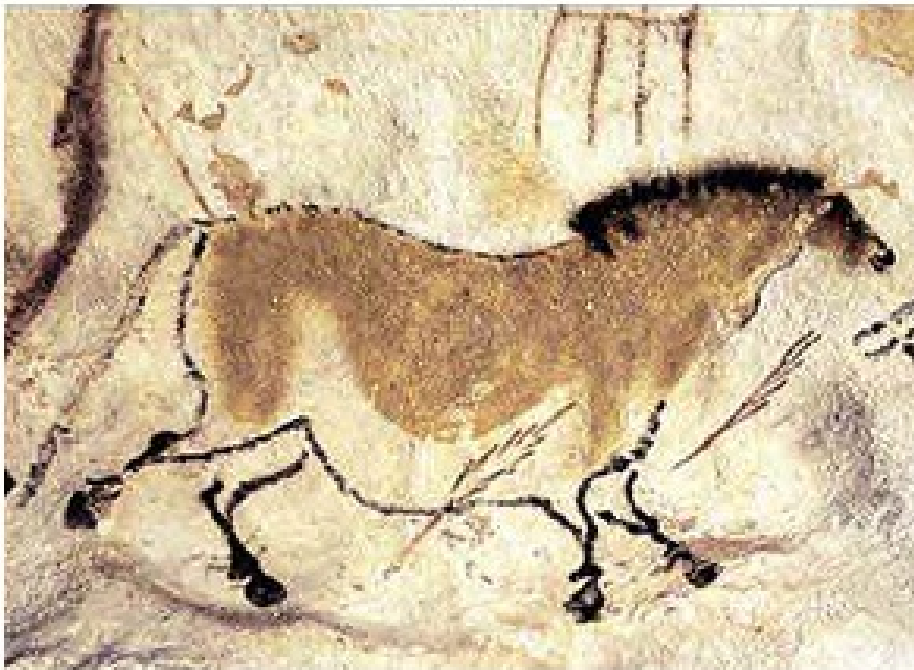

Kresba dvouletého dítěte – matka s náušnicemi

Čím víc přání tím méně „koňských“ rysů: *Přejete si koně?*

NÁHRAŽKA
(hledisko tvůrce)

Čínská neolitická kresba v jeskyni, 6000 let
př. n. l.

EVOKATINÍ OBRAZ (hledisko
diváka)

Eduard Manet: *Dostihy v Longchampu*

„několik ostrůvků iluzionistického stylu“

40-30 př.n.l.

Pompeje 50-60 př.n.l.

500 př.n.l.

„řecká revoluce“

„Jakmile se obecně rozumí, že obrazu není zapotřebí existence sama za sebe, že může odkazovat k něčemu mimo sebe, a být tak záznamem zrakové zkušenosti spíše než vytvořením náhražky...“ (VIII)

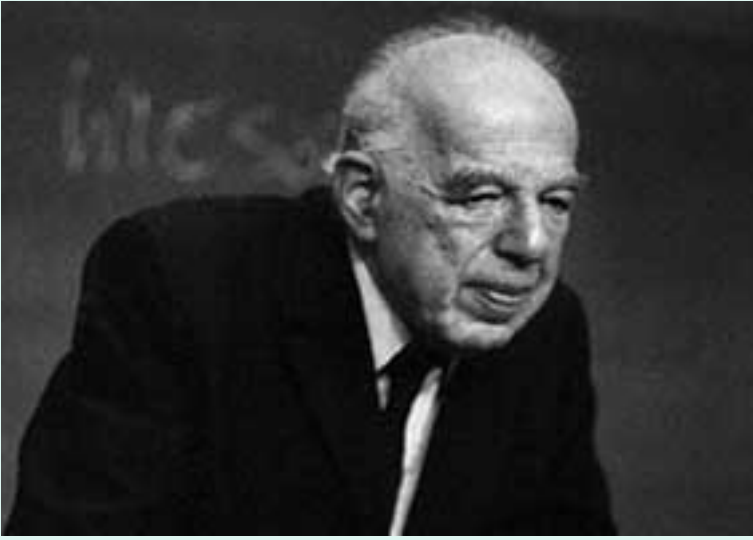

600 př. n. l.

530 př. n. l.

Gombrich

- Obraz není nápodobou vnější formy
- Obraz je vždy náhražkou, jeho vytváření předpokládá vybavit si konvenční „pojmový obraz“- konceptuální zobrazení
- Naturalistický obraz má vlastní prostor, který divák dotváří (evokace), racionalizuje prostor obrazu, doplňuje kontext

Konceptuální zobrazení

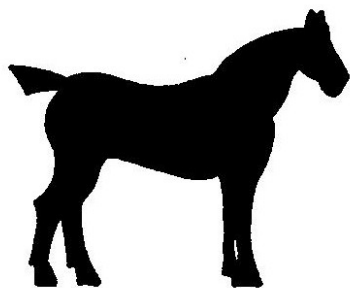
- Konceptuální umění – ne imitativní
- (koncepce – svět/proces mysli)
- Koncept – pojem, konvenční

- Perceptuální umění – imitativní
- (percepce – svět/proces vnímání)

Koncept, pojem, obraz, znak

: ARBOR

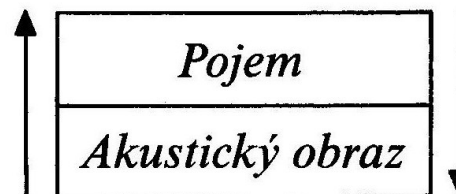

: EQUOS

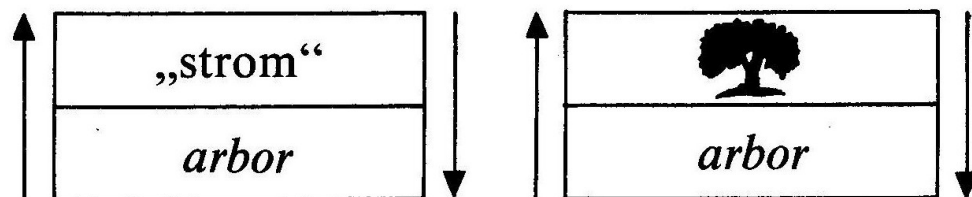
atd.

atd.

Jazykový znak je tedy psychická jednotka o dvou stránkách, kterou si můžeme názornit obrázkem:

Oba tyto prvky jsou úzce spjaty a jeden vyvolává druhý. Zjišťujeme, že když si představíme mysl latinského slova *arbor* nebo slova, jímž latina označuje pojem „strom“, je zřejmé, že jen tato sblížení

Ferdinand de Saussure: *Kurs obecné lingvistiky* – základ sémantiky

znak

- Je arbitrární (reference není definována podobností)
- Sestává ze dvou neodlučitelných „stran“: *označující a označované*

Arbitrárnost obrazu:

Gombrich i Goodman: „téměř cokoli může nahrazovat cokoli jiného“ – *denotace* je nezávislá na podobnosti

Případ (ne-arbitrárního) zobrazování: HIERARCHICKÉ OBRAZY

Organizace zobrazení
napodobuje naši
prostorovou zkušenost
těla (s. 131)

Summers: *Substitutivní a plošné obrazy*

- *Reálné metafor* (jakýkoliv přítomný a dostupný předmět nahrazuje předmět/osobu nepřítomnou)
- *Dvojitá metafora* (vidění něčeho – barev na plátně – jako něco jiného – ovoce, sklo....)

Monolit, Etiopie

Wilhelm Claesz:
Snídaně s krabem.

Obraz jako prostředek (hra na) zmocňování se světa

- Podmínka subjunktivního prostoru – prostorový kontext reálné metafor, konstrukce touhy)

